

Gedeputeerde Staten**De voorzitter van Provinciale Staten**t.a.v. de statengriffier
Abdij 6
4331 BK MIDDELBURG**Onderwerp**
Informatie EU programma's en
Nationaal Groeifonds**kenmerk**
20036658**behandeld door****verzonden**

Middelburg, 1 december 2020

Geachte voorzitter,

Een belangrijke impuls uit Europa zijn de stimuleringsfondsen van de Europese Unie. De provincie probeert de kansen voor lokale overheden en bedrijven te grijpen en – als het om provinciale opgaven gaat – stimuleert zij vaak mee met cofinancieringsbedragen. Ook op nationaal niveau is onlangs een nieuw stimuleringsfonds opgericht, het Nationaal Groeifonds. Met deze brief komen wij tegemoet aan de toezegging om u te informeren over de Europese programma's en het Nationaal Groeifonds.

Leeswijzer

In deze brief geven wij u inzicht in de Europese programma's waarin de provincie partner is en in het Nationaal Groeifonds. Indien u behoefte heeft aan verdiepende informatie verwijzen wij naar de bijlagen. Daarnaast gaan wij in op de versterking van de samenwerking in en buiten Zeeland. Ook hiervan treft u verdiepende informatie aan in bijlagen. Om alle middelen uit de bestaande en nieuwe programma's goed in Zeeuwse projecten te laten landen is samenwerking en projectopbouwend vermogen in de aanstaande programmaperiode van nog groter belang dan voorheen. U leest in een apart schrijven met de focus op de netwerken in het grensgebied over de samenwerkingsverbanden met Vlaanderen. Verder geven we u inzicht in de monitoring van de bestaande EU programma's waaruit blijkt dat Europa in Zeeland werkt. Dit willen we in de komende programmaperiode graag continueren en uitbouwen zodat we meer Zeeuwse opgaven kunnen realiseren, mede met behulp van deze fondsen.

Nieuwe programmaperiode Europese programma's én extra programma's door Corona

Voor nu is relevant dat er volop nieuwe Europese programma's zich in de ontwerpfasen bevinden en volgend jaar opengesteld gaan worden. Op d.d. 10 november 2020 is er een principe akkoord bereikt over het Meerjaren Financieel Kader 2021-2027 (MFK). Vanwege de Coronacrisis is er daarnaast een extra budget beschikbaar gesteld, onder de noemer Next Generation EU (NGENEU). Het Europees Parlement en de lidstaten dienen hiermee nog definitief in te stemmen. Daarnaast dienen de definitieve eindversies van de afzonderlijke Europese programma's nog goedgekeurd te worden door de Europese Commissie om definitief de Europese middelen aangewezen te krijgen.

In een gelijktijdig proces zijn we vanuit Zeeland al volop betrokken geweest bij de totstandkoming van de diverse programma's waar de provincie een partnerrol in speelt. Hierbij staat centraal dat we de Europese programma's optimaal willen laten bijdragen aan de Zeeuwse opgaven. Als leidraad hebben we diverse rapporten uit Zeeland betrokken bij de opzet van de diverse Europese programma's. Ook

hebben we, naast de betrokkenheid van externe stakeholders, gesprekken gevoerd met de opgaven- en programmamanagers om goed verbinding te leggen met de Zeeuwse opgaven die de komende jaren op de agenda staan.

Het bovenstaande is uiteengezet in bijgevoegd document: *Koersdocument EU 2021-2027 Provincie Zeeland. (bijlage 1)* Hierin besteden we ook aandacht aan de versterking van de samenwerking binnen en buiten de provincie Zeeland en Europese netwerken, dat later nog verder belicht wordt.

We geven graag inzicht in de stand van zaken van deze fondsen.

Het betreft de volgende Europese programma's:

1. **Bestaande EU programma's** die vernieuwd worden voor de periode 2021-2027 en in die zin bekend zijn in Zeeland, met financiering vanuit MFK (Voor de programma's onder a. en b. is de Regionale Innovatie Strategie, waarmee GS in april 2020 jl. heeft ingestemd, mede de inhoudelijke basis).
 - a. EFRO-programma's: Interreg en OPZuid, speciaal voor economische versterking door innovatie en grensoverschrijdende knelpunten op te heffen
 - b. ELFPO-programma: GLB/POP/Leader. Naast de informatie die in deze brief staat, ontvangt u gelijktijdig een separate brief over de aanpak NSP/GLB/POP die landelijk is voorbereid.
 - c. EMVAF, Europees Maritiem Visserij en Aquacultuur Fonds, (voorheen EFMZV)- programma: speciaal voor maritieme zaken en visserij
 - d. ESF-programma, speciaal gericht op het vinden van werk en op het overstappen naar een nieuwe baan makkelijker te maken, uitgevoerd via Arbeidsmarktregio's.
2. **Nieuwe EU programma's**, speciaal n.a.v.de Coronacrisis ontwikkeld en in die zin nieuw voor Zeeland, met financiering uit MFK en NGENEU.
 - e. React EU (wordt gekoppeld aan het lopende OPZuid 2014-2020, einde looptijd 2023)
 - f. JTF (Just Transition Fund, instrument dat valt onder de Green Deal)
 - g. RRF (Recovery and Resilience Fund)
3. **Nieuw Nationaal Groeifonds**, ofwel het zgn. 'Wopke-Wiebesfonds'. Onlangs is vanuit het Rijk een budget van € 20 miljard beschikbaar gesteld om het duurzaam groeivermogen van Nederland te bevorderen. Ook hier zullen we aandacht aan besteden mede vanwege de mogelijkheid dat er budget met Europese programma's verbonden kan gaan worden en dat er verbinding mogelijk is met de Zeeuwse opgaven.

Naast deze programma's zijn er nog meer Europese programma's die van belang kunnen zijn in verband met de Zeeuwse opgaven. Hierin hebben we op dit moment geen partnerrol als provincie en laten we daarom in deze brief buiten beschouwing. Dit betekent niet dat deze programma's buiten beeld zijn. Daarom staan de meest relevante programma's in een overzicht, waarin de EU-programma's gekoppeld zijn aan thema's/ transities die relevant zijn voor Zeeland. Zie de bijlage 2: Matrix EU kansen Zeeland.

Europese programma's en focus

Voor de EU programma's waar de provincie een specifieke partnerrol heeft, tonen we de focus van de programma's

1. De doelen van de bestaande programma's met de focus voor de nieuwe programmaperiode zijn

Interreg Vlaanderen-Nederland	Interreg B (Noordwest-Europa)	Noordzeeprogramma
Grensoverschrijdende projecten stimuleren voor slimme, groene en inclusieve groei	Groen programma door innovatie, opschaling van oplossingen voor sociale inclusie en sociale innovatie met de geïntegreerde territoriale aanpak als overkoepelend element	Bevorderen van duurzame economische ontwikkeling in de Noordzeeregio

OPZuid	NSP/GLB/POP	Twee Zeeën programma
Economische structuurversterking door innovatie en vergroening via transitieversnelling	Volhoudbare landbouw stimuleren, rekening houdend met economische belangen/concurrentiepositie, milieu/klimaataspecten (Zeeland mn. bodem, water biodiversiteit) en leefbaarheid	<i>Doorgang onzeker vanwege Brexit.</i>

2. De doelen van de nieuwe programma's met de focus voor het programma zijn:

React EU	JTF (Just Transition Fund)	RRF (Recovery & Resilience Fund)
Versneld crisisherstel en groen, digitaal, veerkrachtvergroting	Steun voor omschakeling economische structuur van fossiel naar niet-fossiel in hoog energie intensieve regio's	Grootste faciliteit van de EU voor herstel en veerkracht gericht op investerings- en hervormingsagenda en de landenspecifieke aanbevelingen uit 2019 en 2020 op basis van 4 dimensies: ecologische duurzaamheid, productiviteit, billijkheid en macro-economische stabiliteit. Doel is economisch groeipotentieel, scheppen van banen en economische en sociale veerkracht versterken en de groene en digitale transitie aan te gaan.

3. Het doel van het Nationaal Groeifonds met de focus van het programma is:

Nationaal Groeifonds		
Duurzaam versterken van het landelijk verdienvermogen (bruto binnenlands product)		

Voor, naast de focus, meer inzicht in de budgetten, procedures, besluitvorming en looptijden van de onderscheiden programma's verwijzen we u graag naar bijlage 3: Matrix EU programma's, Nationaal Groeifonds en Zeeuwse programma's.

Voorbeelden van projecten

In de voorbereidende fase van de diverse Europese programma's, zijn er al diverse contacten geweest met eigenaren van projectideeën. De status van de diverse projecten is nog globaal van aard. Te denken valt aan innovatieprojecten voor opschaling op het gebied van duurzaamheid, databanken om circulaire processen mogelijk te maken, maar ook grotere projecten op het gebied van nieuwe infrastructuur voor hernieuwbare energie, innovaties op het snijvlak van landbouw en digitalisering en plannen voor innovaties in de zwaar door Covid19 getroffen sectoren. Zodra de programma's 'groen licht krijgen', d.w.z. als het Europees Parlement en de lidstaten de meerjarenbegroting en de extra Coronamiddelen goedkeuren en de Europese Commissie de programma's goedkeurt, zullen de diverse programma's gaan opstarten en kunnen de openstellingen aanvangen. Dan zal ook het proces van projectplan en procesaanvraag opstarten. Ook projecteigenaren die nog geen contact hebben opgenomen kunnen zich nog aandienen. We starten hiervoor communicatie op met onze stakeholders en onze doelgroepen, o.a. via onze Europa-nieuwsbrieven en social media.

Landelijk programma: Nationaal Groeifonds

In het aanbod van nieuwe Europese programma's is ook aandacht voor het Nationaal Groeifonds. Alhoewel het een nationaal fonds is, is het vanwege de grootte, en vanwege de focus op duurzaam groeivermogen voor Nederland een programma dat afzonderlijk, maar mogelijk ook verbindend kan werken met de Europese programma's. Bijzonder aan dit fonds is dat er een eerste aanvraagfase is geweest die afwijkt van de komende, structurele, aanvraagfasen.

De doelen waar dit fonds zich op richt zijn:

1. onderzoek en ontwikkeling en innovatie,
2. kennisontwikkeling en
3. infrastructuur

In de eerste (voorbeeld-)fase is een select aantal projecten aan de voorkant gevraagd zich op te werken tot projectaanvraag.

Projecten dienen minimaal te voldoen aan de volgende voorwaarden (de zgn. 'toegangspoort'):

1. Het voorstel bevat een uitgewerkt plan waarin de volgende onderdelen aan bod komen, op basis van een vooraf opgestelde format met daarin:
 - a. een onderbouwing van de bijdrage van het voorstel aan het lange termijn-verdienvermogen (bbp-effect) van Nederland.
 - b. een onderbouwing van andere maatschappelijke kosten en baten.
 - c. de verwachte financiële kosten en opbrengsten van het voorstel en financiële bijdragen van andere deelnemende partijen.
 - d. de deelnemende partijen, het programmamanagement¹⁴ en praktische uitvoerbaarheid van het voorstel (bijvoorbeeld: zijn technieken beschikbaar, is er fysieke ruimte en kunnen de voorstellen in marktomstandigheden worden uitgevoerd).
 - e. de juridische uitvoerbaarheid van het voorstel (o.a. is er een staatssteuntoets uitgevoerd);
 - f. de betrokkenheid van het verantwoordelijke beleidsdepartement, relevante regionale en lokale overheden of relevante maatschappelijke instituties.
2. Het voorstel valt binnen tenminste een van de drie terreinen: kennisontwikkeling, R&D en innovatie en infrastructuur.
3. Het voorstel heeft een omvang van tenminste 30 miljoen euro.
4. Het voorstel is additioneel aan private investeringen.

- 5 Het voorstel is additioneel aan bestaande publieke investeringen en valt niet binnen een bestaande regeling van de overheid.
- 6 Het voorstel is niet-structureel.
- 7 Voldoet aan de toets van subsidiariteit.
- 8 Past binnen de financiële kaders van het fonds.

Voorstellen die voldoen aan de vereisten uit de 'toegangspoort' worden door de fondsbeheerders doorgeleid naar een onafhankelijke beoordelingscommissie. De taak van deze commissie is vervolgens om het plan te beoordelen op basis van een analyse van het effect op het verdienvermogen en de financiële kosten. Ook moeten de maatschappelijke kosten en baten van een voorstel positief zijn. Bedoeling is dat er voor het vervolg, naar verwachting in het voorjaar van 2021, een structurele aanpak is ingericht, zowel voor de procedure van de 'toegangspoort' als voor de onafhankelijke commissie. Er wordt nog gewerkt aan hun werkwijze en procedures. Zowel in Zuidverband als vanuit Zeeland zelf onderhouden wij actief contacten met de Ministeries van EZK en van I&W om op de hoogte te zijn van de meest actuele informatie. Zeeland ziet kansen om het groeifonds te benutten voor vier voor Zeeland en Nederland belangrijke thema's: water, energie, smart mobility/duurzame mobiliteit en voedsel. Daarbij gaat het om concrete projecten die de kennisontwikkeling stimuleren, voor nieuwe werkgelegenheid zorgen en sectoren helpen om te verduurzamen (industrie) en te veranderen (landbouw). Denk aan het aanleggen van infrastructuur (buisleidingen, spoor en wegen), het naar Zeeland halen van nieuwe bedrijven, het investeren in de eiwittransitie, enzovoorts. Zeeland zal daarom de komende jaren naar verwachting voor 500 mln. tot 1,5 mrd euro een beroep doen op het groeifonds.

Versterking samenwerking Europese programma's in Zeeland

Deze veelvoud van – nieuwe- Europese programma's en Nationaal Groeifonds vraagt om aandacht voor de verdere versterking van de samenwerking binnen en buiten de provincie Zeeland en Europese netwerken. Het succes van de programma's wordt uiteindelijk bepaald door de hoeveelheid projecten en samenwerkingsvormen die een subsidie ontvangen en bijdragen aan de versterking van de Zeeuwse economische structuur. Het projectopbouwend vermogen speelt daarin een belangrijke rol. Hieronder wordt verstaan de aanpak om van een idee naar een goed en gedragen projectplan en vervolgens naar een kansrijke projectaanvraag te komen. Om de extra kansen van de bestaande en de nieuwe programma's te verzilveren zal hier extra aandacht naar dienen uit te gaan.

Hieronder geven we inzicht in hoe we de bestuurlijke en uitvoerende samenwerking in Zeeland gestalte willen geven zodat we optimaal deze programma's voor de Zeeuwse opgaven kunnen benutten en daarmee vanuit Zeeland kunnen bijdragen aan de Europese doelen. Ook de interne samenwerking met de Opgaven krijgt aandacht.

➤ Samenwerking met Economic Board Zeeland

Vanuit de bestuurlijke context zoeken we meer dan in het verleden verbinding met de Economic Board Zeeland en andere stakeholders. In de voorbereiding van de verschillende Europese programma's, maar ook met de opstelling van de Regionale Innovatie Strategie hebben we veel ruimte ingebouwd om input van onze stakeholders te ontvangen. In diverse begeleidingscommissies en focusgroepen hebben we verbinding gezocht met de gemeenten via de Z4 en recent met OZO waar we actief betrokken zijn bij de themaoverleggen, met de kennisinstellingen via HZ en Campus Zeeland, en met het bedrijfsleven via Impuls Zeeland en de Economic Board Zeeland. Deze samenwerking heeft voor goede en positieve beïnvloeding van de programma's gezorgd. Voor de uitvoering van de programma's willen we graag deze contacten een structuur geven. Hiervoor zien wij de Economic Board als centrale speler om de bestuurlijke aspecten met betrekking tot de Europese programma's Zeeland breed te behandelen.

➤ Samenwerking met gemeenten via OZO en Z4

Via de thema-overleggen van OZO en via de Z4 willen we de gemeenten actief informeren over de mogelijkheden van de Europese programma's. Gemeenten besluiten uiteraard zelf of zij, eventueel met partners, projectaanvragen indienen. Wanneer samenwerking toegevoegde waarde biedt en de kansen op subsidies vergroot zullen wij dat stimuleren, zeker waar het een bijdrage levert aan realisatie van de Zeeuwse opgaven.

➤ **Samenwerking met projectgroep Structuurversterking**

Daarnaast hebben we voor de input en uitvoering voor de openstellingen een ander gremium nodig. Inmiddels er is geruime tijd de projectgroep Structuurversterking actief die mede input geeft voor de Regio Deals en de haalbaarheidsregelingen die voortvloeien uit ZIS, Zeeland in Stroomversnelling. Wij zien het als interessante optie om deze projectgroep voor de Europese programma's in te zetten om goed input te ontvangen. Thans verkennen we de mogelijkheden met betrokkenen. Daarnaast zullen we intern de contacten met de opgaven ook benutten voor de input voor goede, bij Zeeland passende, openstellingen. Binnen het EU-team gaan we daarom werken met accounthouders die vaste contactpersonen zijn voor de diverse opgaven. Ook zullen we structureel contact onderhouden met de opgaven- en programmamanagers om de projecten te bespreken en de kansrijkheid van Europese programma's daarbij te onderzoeken. Bedoeling is dat het accent niet zozeer ligt op formele praatgroepen, maar op het snel verbinden en doe-acties, meer in vorm van een platform.

➤ **Samenwerking met Impuls en Kennis- en Innovatienetwerken**

Binnen al deze programma's is de realisatie van projecten met behulp van middelen uit de Europese fondsen het uiteindelijke doel. Wij zien hiervoor een intensieve samenwerking voor ogen met Impuls en de diverse Kennis & Innovatie netwerken. Zij fungeren als broedplaatsen en netwerken van voorlopers op hun specifieke terrein, die door de bundeling van de K&I-netwerken ook domeinoverstijgend meerwaarde bieden. Daarmee zijn zij en de consortia die hierbij betrokken zijn bij uitstek de partners om bij te dragen aan het versterken en uitbouwen van het projectopbouwend vermogen.

Door de samenwerking op deze drie niveaus te structureren dragen we bij aan de ontwikkeling en versterking van het innovatie ecosysteem in Zeeland en kunnen we de Europese programma's beter verbinden met projecten die bijdragen aan de structuurversterking van Zeeland.

➤ **Interne samenwerking met de Opgaven: inhoud en cofinanciering**

Voor een aantal Europese programma's is cofinanciering op programmaniveau verplicht, vaak wanneer er sprake is van een partnerrol en er invloed op het ontwerp van het programma is. Deze cofinanciering zorgt ook voor een hogere multiplier. Het eerder behandelde voorstel in PS, om vanuit de Opgaven en Programma's van de provincie Zeeland een reserve op te richten met Opgavenlabels zorgt er voor dat we als Provincie aan de cofinancieringseisen kunnen voldoen en we een optimale verbinding maken tussen de Opgaven en de Europese programma's.

Versterking samenwerking buiten Zeeland

We merken dat samenwerking en netwerkvorming binnen, maar ook buiten Zeeland steeds belangrijker wordt. We werken al op diverse fronten samen:

- Voor de programma's OPZuid, React EU en JTF werken we nauw samen met de provincies Limburg en Noord-Brabant.
- Voor de Interreg-programma's geldt dat voor de provincies Limburg en Noord-Brabant en voor de provincies aan de Vlaamse zijde van de grens.
- Voor Twee Zeeën is er ook samenwerking met Noord- en Zuid-Holland, met Vlaamse, Franse en Engelse provincies.
- Voor het Nationaal Groeifonds en RRF is in IPO-verband met alle provincies samengewerkt om tot een Herstelplan te komen, dat onlangs is aangeboden aan Staatssecretaris Mona Keijzer. Hiervoor wordt thans gewerkt aan een uitvoeringsagenda.
- Op het gebied van NSP/GLB/POP wordt de aanpak op landelijk niveau georganiseerd.

Zowel bestuurlijk als ambtelijk lopen diverse contacten om positieve sturing te geven aan de besluitvorming van de nieuwe programma's. Hieronder valt ook de governance wanneer de programma's zijn goedgekeurd door de EU. Wij houden de vinger aan de pols of we in het kader van de nieuwe programma's en het Nationaal Groeifonds voldoende vertegenwoordigd zijn.

De samenwerking binnen en buiten Zeeland wordt nader uitgewerkt in het werkplan EU team Zeeland en in het lobbywerkplan, zodat door de afstemming en samenhang meerwaarde ontstaat. Bij het Zeeuwse lobbyplan wordt verbinding gelegd met het lobbyplan van het HNP zodat daarin de Zeeuwse belangen ook meegewogen kunnen worden. Via de bestuurlijke afstemming samen met Vlaanderen zetten we in op sterkere netwerkvorming zoals toegelicht in een apart schrijven.

Europa werkt in Zeeland: de resultaten uit de periode 2014-2020

Op deze wijze verwachten wij de komende periode wederom bij te dragen aan realisatie van de Zeeuwse opgaven. De bestaande Europese programma's die lopen van 2014 tot en met 2020 laten zien dat ook in de afgelopen periode er veel projecten mogelijk zijn gemaakt mede met Europees geld. U wordt tweemaal per jaar geïnformeerd over de bijdrage van deze programma's aan de Zeeuwse structuurversterking. De meest recente monitoringsinformatie laat zien dat er tot 1 september 2020 ruim 460 bedrijven projecten hebben kunnen opstarten dankzij de Europese fondsen. In totaal is er vanaf 2014 ruim € 137 miljoen euro vanuit Europa geïnvesteerd in Zeeland. De meest recente monitoring treft u aan in bijlage 4: Zuid Nederland Monitoring Europese programma's 2014-2020, peildatum 1 september 2020. Om de kansen in de nieuwe periode, met veel nieuwe programma's naast de reguliere fondsen, te vergroten dient er aandacht besteed te worden aan het vergroten van het projectopbouwend vermogen voor de Zeeuwse opgaven. Ook de netwerkvorming, zowel binnen als buiten Zeeland, zal de komende periode belangrijker worden.

Op weg naar de nieuwe programmaperiode EU fondsen 2021-2027 en Nationaal Groeifonds

Met bovenstaande informatie is aan u inzicht gegeven in de verschillende Europese programma's waar we als provincie een partnerrol vervullen. Ook het Nationaal Groeifonds is aan bod gekomen. We verwachten met de sterkere samenwerking zowel binnen als buiten Zeeland en met versterking van het projectopbouwend vermogen een goed startpunt te hebben voor een nieuwe succesvolle periode. Ons gezamenlijk doel is om met de bestaande en nieuwe Europese middelen en met het Nationaal Groeifonds bij te dragen aan de Zeeuwse opgaven om daarmee het Zeeuwse innovatie ecosysteem te versterken en daarmee ook bij te dragen aan de Europese doelen.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

- Bijlage 1: Koersdocument EU 2021-2027 Provincie Zeeland (20036568)
- Bijlage 2: Matrix EU kansen Zeeland (20036464)
- Bijlage 3: Matrix EU programma's, Nationaal Groeifonds en Zeeuwse programma's (20036582)
- Bijlage 4: Zuid-Nederland Monitoring Europese Programma's 2014-2020, peildatum 1 september 2020 (20036617)